DİNLER TARİHİ ARAŞTIRMALARI-V

DİNLER TARİHÇİLERİ GÖZÜYLE

TÜRKİYE'DE MİSYONERLİK

TÜRKİYE DİNLER TARİHİ DERNEĞİ YAYINLARI

TÜRKİYE DİNLER TARİHİ DERNEĞİ

Yayın No: 5

ISBN: 975 – 94505 – 5 – 0

Bütün Yayın Hakları Türkiye Dinler Tarihi Derneği''ne Aittir.
Birinci Baskı: Kasım 2005, 700 adet

ÇORUM -YOZGAT ÇEVRESİNDE MİSYONERLİK FAALİYETLERİ

Yrd. Doç. Dr. Kenan HAS*

GİRİŞ

Hıristiyanlığı diğer inanç mensuplarına ve özelde Müslümanlara organize biçimde yayma eylemi olarak bilinen misyonerlik faaliyetlerinin son yıllarda ülkemizde hızlı bir yükselişe geçtiği görülmektedir. Hemen her gün konuyla ilgili haberler kamuoyu gündemini oluşturmakta ve bu konuda medyada çeşitli tartışma ve yorumların yapılmasına yol açmaktadır. Bu tür faaliyetler tüm İslâm ülkelerine yönelik olmasına rağmen, genelde Türk dünyası ve özelde ülkemiz üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunun en önemli nedeni, şüphesiz ki ülkemizin sahip olduğu stratejik konumudur. Türkiye bir taraftan Batı dünyasının Asya'ya açılabilmesinde kilit nokta pozisyonunda iken, diğer taraftan da dünyanın en önemli medeniyetlerinin beşiği olan coğrafyanın merkezi konumundadır. Konumuz açısından ele aldığımızda Hıristiyanlar açısından da kendi dinî öğretilerinin anlatıldığı 'kutsal topraklar' olarak telakki edilmekte ve Hıristiyan dünyası bu topraklar üzerindeki beklentilerini her fırsatta doğrudan ya da dolaylı bir şekilde uygulama alanına koyarak hedeflerini gerçekleştirme yolunda her türlü metoda başvurmuşlardır. Bu bağlamda Hıristiyan dünyasının dinî ve siyasî lideri konumundaki Papa'nın çağrısı üzerine bütün Avrupa ülkelerinin katılımıyla oluşturulan *Kutsal Hıristiyan Askeri Birliği* ya da yaygın adıyla *Haçlı Seferleri,* Selçuklular döneminden itibaren İslâm dünyasını hedef almıştır. Bu tür oluşumlar Osmanlı döneminde de siyasî ağırlığını yoğunlaştırarak devam etmiştir. Ancak güçlü dinî, siyasî, ekonomik ve kültürel dinamiklere sahip Osmanlı karşısında bir başarı gösteremeyen Hıristiyanlar, devletin duraklama ve gerileme dönemlerine girmesi süreciyle bu dinamiklerin mevcut koşullardaki zaaflarını kullanarak güçlerini hissettirmeye başlamışlardır. Söz konusu oluşum ve faaliyetler günümüzde de strateji ve yöntem değişiklikleriyle devam etmektedir.

Misyonerlik faaliyetlerine baktığımızda, yapılanların Hıristiyanlığın sadece masumane bir şekilde anlatılması ile sınırlı olmadığı, bunun çok daha ötesinde bir de ajan-misyonerlik versiyonuna sahip olduğu tarihi verilerle bilinen gerçeklerdir. Bu sıfatla, ötekisi olarak tanımlanan toplumların içerisinde yer alan bir takım farklılıklar kendi misyonları ekseninde değerlendirilerek sunî düşmanlık ve gerilim ortamına zemin hazırlandığı da hepinizin malumudur. Yakın tarihimiz bu tür faaliyetlerin müşahhas örnekleriyle doludur. Mısır, İran, Irak, Hicaz bölgelerine Hıristiyan Batı'dan gönderilen Lawrence ve Hampher gibi ajan misyonerlerin bu topraklarda yapmış oldukları siyasî ve dinî açıdan bölücü faaliyetler[1], tarihin ve milletimizin benliğinden silinmemiştir.

---

* Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Öğretim Üyesi.

[1] 18. yüzyılın başlarında İngiliz Sömürgeler Bakanlığı tarafından önce İstanbul'da ve ardından da başta Hicaz bölgesi olmak üzere, İran, Irak ve Mısır'da görevlendirilen Hampher yıllarca farklı bir kimlikle İslâm coğrafyasında yaşamış bir ajan-misyonerdir. En önemli faaliyetlerinden birisi, Muhammed b. Abdulvahhab ile kurduğu dostluğun ardından Arapları Osmanlı'ya karşı siyasî ve dinî açıdan örgütlemesidir. Bu bağlamda 1145 H. Yıllarında oluşturulan ve İslâm dünyasında Sünnilik anlayışına adeta tepkisel akım olarak oluşturulan Vehhabilik mezhebinin kuruluş aşamasında ajan-misyonerlerin etkisi oldukça büyüktür. Geniş bilgi için Bkz.

Buralarda Osmanlının çöküşü için hangi plânların hazırlandığı, aynı kimliği taşıyan insanların birbirine nasıl düşürüldüğü hepimizin bildiği tarihi gerçeklerdir. Bu tür misyonerler görevlendirildikleri bölgelerde başta dinî olmak üzere, ırk ayrımı ve kabile ihtilaflarından mevcut şartlara göre ön plana çıkmaya müsait olanları körükleyerek İslâm dünyasını alt-üst etmişlerdir. Kurtuluş Savaşı'nın hemen ardından azınlıklara ve misyonerliğin uzun süreden beri önemli bir parçası haline getirilen yabancı okullara yönelik çıkarılan kanunlar ve yapılan değişikliklerle büyük oranda önlenebilen misyonerlik faaliyetlerinin, ülkemizde son yıllarda yeniden yoğunlaştığı görülmektedir.

1. ARAŞTIRMADA TAKİP EDİLEN METOT

Çorum ve Yozgat bölgelerindeki; konu ile ilgili görülen birimlerle elde edilen veriler üzerinde istişare edildi. Çorum İl Müftülüğü ile görüşüldü. Bunun yanında başta Alaca olmak üzere Bayat, Boğazkale, Dodurga, Kargı, Laçin, Ortaköy, Oğuzlar, Osmancık, İskilip, Sungurlu, Uludağ ve Mecitözü İlçe Müftülükleri ile görüşüldü. İl merkezindeki din görevlileriyle konuyla ilgili olarak anket çalışmaları yapıldı.

Yozgat'ta da aynı şekilde İl Müftülüğü ile görüşüldü. Başta Boğazlıyan, Çayıralan, Sorgun ve Sarıkaya gibi büyük ilçeler olmak üzere Akdağmadeni, Aydıncık, Çandır, Çekerek, Kadışehri, Saraykent, Şefaatli, Yenifakılı ve Yerköy İlçe Müftülükleriyle görüşüldü. İl merkezindeki Din görevlileri üzerinde anket çalışması yapıldı.

Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Tapu Müdürlükleriyle görüşüldü. Mahalle ve Köy Muhtarlıklarının bir kısmıyla görüşüldü. Yerel Basının arşivlerinde konu ile ilgili yer almış haberler araştırıldı. Sadece il merkezlerindeki Lise ve Fakültelerde öğrencilere yönelik anket çalışması yapıldı. Bunun dışında toplumun farklı kesimlerinden insanlarla görüşülerek konuyla ilgili bilgiler elde edilmeye ve değerlendirilmeye çalışıldı.

2. ANKET ÇALIŞMASINDA VERİLERİN TOPLANMASI AŞAMASI

Anket Mayıs-Eylül ayında gerçekleştirilmiştir. Ancak ankete katılmak istemeyen ve sadece şifahi bilgi vermek isteyenlerden bu şekilde bilgi alınarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Anketlerde öncelikle araştırmamızın amacı belirtilmiş ve kısaca konunun önemine işaret edilmiştir. Bunun yanında anket çalışmamıza katılanların deşifre edilmemesi için gerekli hassasiyet gösterilmiştir.

3. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ AŞAMASI

Anket formlarının toplanmasının ardından her bir soru aynı anda diğer katılımcıların verdikleri cevaplarla mukayese edilerek ortak ve farklı cevaplar değerlendirilmiştir.

4.DİN GÖREVLİLERİNE YÖNELİK ANKETİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hıristiyanlığın misyonerler tarafından anlatıldığı kaynaklar: Görsel yayın, özellikle internet, sinemalardaki filmler, dağıtılan broşür, kitapçık ve CD'ler ve ferdi ve grup olarak gezici ekipler gösterilebilir.

Bir İngiliz Ajanının Hatıraları, (Hâtırât-ı Hampher), İslâmı Nasıl Yok Edelim, çev. Nevzat Göktaş, İstanbul, 2001, s. 98-110.

Çevrenizde misyonerlik faaliyetlerine yönelik gözlemleriniz oluyor mu? sorusuna; İnternet üzerinden yapılan reklâmlarda, verilen ücretsiz telefon numaralarıyla hemen İncil ve CD'ler gönderilmesi, Japon turistler tarafından Yozgat'ta gençlere İncil dağıtılması, yine lokal ve benzeri yerlere Hıristiyanlıkla ilgili kitaplar bırakılması.

Misyonerlerin şehir merkezinde daha etkili oldukları genel olarak kabul edilmektedir. İnsanların küçük yerlerde birbirlerini yakinen tanıdıklarından dolayı yabancıların köy yerlerinde gizli faaliyetlerde bulunamadıkları, bu faaliyetlerin genellikle il merkezlerinde gözlemlendiği ifade edilmektedir. Bununla beraber özellikle Din görevlilerinin olmadığı köylere gittiklerinin de altı çizilmektedir.

Bu faaliyetlere karşı alınması gereken önlemler neler olmalıdır? sorusuna; bu konuda kendini sorumlu hisseden insanların koordineli bir şekilde çalışmaları gerektiği ifade edilmektedir. Özellikle İslâm dini konusundaki bilgi boşluğunun giderilmesi için sistemli bir şekilde çalışılması gerektiğine vurgu yapılmakta. Çünkü kendi dinini çok iyi bilen insanların misyonerlik faaliyetlerinden etkilenmeyecekleri düşünülmektedir.

Misyonerliğe karşı alınacak önlemlerde size sağlanmasını istediğiniz özel bir imkân var mı? sorusuna din görevlilerinin kendilerine bir takım sorumlulukların verilmesi durumunda gerekeni yapacakları ifade ediliyor. Misyonerlikle ilgili olarak Din görevlilerine geniş açıklamalar ve bilgiler verilmesi gerektiğine işaret edilmekte. Kendilerine sağlanacak alternatif program ve seminerlerle bu konuda yetiştirilmeleri gereğine işaret ediyorlar. Diyanetin 24 saat yayın yapan kanalının olması ve buralarda farklı konularda yapılacak açık oturumlarda yapılacak canlı bağlantılarla özellikle din görevlilerinin sorularının cevaplandırılmasının önemine işaret edilmekte.

İlahiyat Fakültelerinde görev yapan akademisyenlerce periyodik aralıklarla 5-6 güne yayılan kursların verilmesi istenilmekte bunun yanında misyonerlerin taktik ve metotlarını bildiren broşür ve kitapçıkların dağıtılması gerektiği ifade edilmektedir.

Din görevlilerimizin büyük çoğunluğu maddî imkânlarının zayıflığına vurgu yapmakta ve bazıları; 'Kur'an Kurslarına gelen çocuklara bedava Elif-Bâ alfabesi bile alamıyoruz' diyerek misyonerlerin sahip oldukları maddî imkânlarla kendi imkânlarını mukayese etmektedirler. Bu konuda özellikle devletimiz tarafından topluma yapılacak her türlü maddî yardımların kendilerince yapılmasının ve kendilerine geniş imkânlar ve bu imkânlar paralelinde sorumluluklar verilmesinin, toplumdaki yıpranmış 'Din Görevlisi' imajını değiştirilebileceğine ve kendileri ile halkın arasında bir yakınlık vesilesi olabileceğine inanılmaktadır.

Toplumumuzda İslâm'ın yeterince öğretildiğine inanıyor musunuz? sorusuna büyük çoğunluk 'Hayır' cevabını vermektedir. Buna bağlı olarak eğitimin ilk yeri olan ailelerin çoğunluğunun İslâm'ı iyi bilmediği ve eğitim-öğretim boyutunda son derece önemli bir konuma sahip olan okullarda ise yeterli din eğitim ve öğretiminin olmadığına işaret edilmektedir.

TV'de misyonerlikle ilgili olarak yapılan tartışma programlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? şeklindeki bir soruya; Alt yapısı olmayan insanlar ve özellikle gençlerin zihninde birçok soru işareti uyandırdığını dolayısıyla bu tür tartışma programlarında özellikle konunun uzmanı akademisyenlerin yer alması gerektiğine işaret ediliyor. Dinler Arası Diyalog ve Hoşgörü kavramlarının içeriğinin doldurulmasında görülen farklılıklar konumuz açısından son derece önemlidir.

Kanaatimizce bu kavramları kullanma noktasında, misyonerlerin söylemleri ve yaklaşımları gittikçe daha ön plana çıkmakta ve daha çok alıntı yapılarak kullanılmaktadır.

Misyonerler tarafından dağıtılan kitap, broşür vs. elinize geçti mi? Örnekler verir misiniz? şeklindeki soruya verilen cevapta; özellikle Yozgat bölgesinde Almanya'da çalışan işçilerden bir kaçının oradan broşürler, CD'ler vs. getirdiklerine yönelik bir gözlem de dikkatimizi çekiyor. Ayrıca, internet üzerinden CD ve kitaplar gönderildiği zaten çok bilinen yöntemlerden birisidir.

Yakın çevrenizde Hıristiyanlığa sempati duyan insanlar var mıdır? sorusuna; Din görevlilerimize, Hıristiyanlığın içerisinde neden kapkaç, dolandırıcılık, dedikodu, gıybet gibi kötü hasletlerin olmadığına yönelik sorular geldiğine işaret edilerek, sanki bütün bu olumsuz hasletler Müslümanlara ait sıfatlarmış gibi adeta İslâm'ın sorguya çekildiği belirtilmekte. Demek ki dinî bilgi boşluğu çok önemli bir noktada sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir başka önemli nokta; Hıristiyanlığa yönelik olarak sempati duyanların inanış yönüyle kendilerini yansız ve tarafsız hisseden gençler arasında söz konusu olduğu belirtilmektedir.

Bu konuda din görevlilerine düşen görevler neler olmalıdır? sorusuna; Özellikle misyonerlik faaliyetlerin yoğunlaştığı bölgelerde din görevlileri özel eğitime alınmaları ve yetiştirilmeleri gereğine işaret edilmekte ve bu konuda yetiştirilmiş din görevlilerinden oluşturulacak ekiplerin bölgeyi dolaşarak insanları aydınlatmaları gibi kısa vadeli projelerin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bu konuda akademisyenlere düşen görevler neler olmalıdır? şeklindeki bir soruya; Akademisyenlerin sadece fakültelerde ve kütüphanelerine kapanıp kalmamaları gerektiği şeklinde cevap verilmektedir. Bu konuda gelen taleplerden birisi aynı şekilde akademisyenlerin kendi aralarında oluşturacakları ekiplerin dönüşümlü olarak başta din görevlileri olmak üzere halkı bu konularda aydınlatmaları önerisi var. Bu amaçla panel, konferans ve sempozyum gibi kültürel etkinliklerin yapılmasının misyonerlik faaliyetleri karşısında korunmasız olan topluma oldukça faydalı olacağı belirtilmektedir.

Sizce genelde toplum ve özelde gençlik üzerinde bir kimlik sorunu var mı? Şayet varsa bunun sebepleri sizce neler olabilir? sorusuna; Gençlerin bir kısmının özellikle dini konuları gereksiz gördükleri dolayısıyla bu konulara karşı duyarsız ve kayıtsız kaldıkları ifade edilmektedir.

5. ÖĞRENCİLERE YÖNELİK ANKETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Geçen yıl sinemalarda gösterilen 'Tutku' filmini seyrettiniz mi? Evet ise film hakkındaki düşünceleriniz nedir? sorusuna; Filmi seyredenlerin Hıristiyanlık propagandası için yapılmış ve vizyona konmuş bir film olduğu kanaatinde olduklarını ve çok abartılı bulduklarını belirtmelerine rağmen aynı zamanda "bir o kadar da etkileyiciydi" ifadesini kullananları da görmekteyiz.

İslâm dini hakkında yeterli bilgiye sahip olmasa idim, filmin verdiği mesajlara kendimi kaptırabilirdim. Sinemadan çıkan bir seyircinin: "İmanımı tazelemem lâzım!" esprisi her şeyi anlatıyor.

Bir katılımcı "O filmi izledikten sonra 'Biz boşa yaşıyoruz' demiştim. İnsanlar o kadar çile çektiği halde üf bile demiyor,"şeklinde duygularını ifade etmektedir.

"İnsanın inancı için nelere katlanabileceğini anlatıyor" şeklindeki cevaplar aslında film yapımcılarının varmak istedikleri hedefi yakaladıklarını göstermektedir.

Sizlere dini bilgilerin yeterince verildiğine inanıyor musunuz? Bu konuda varsa önerileriniz nedir? sorusuna; 'Hayır, kesinlikle yeterli bilgiyi alamıyoruz,' şeklinde cevap verenler büyük çoğunlukta gözükmektedir. Bu konuda Lise'de haftada 1 saat olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin oldukça yetersiz olduğu belirtilmektedir. Lise son sınıf öğrencilerden birisi, 'Hayatımı şekillendiren dine vakıf değilim. Nasıl Müslüman'ız onu bile bilmiyoruz. Müslümanlığımız hakkında bilgilerimizi dahi bilmiyoruz' diyerek gençliğin içinde bulunduğu manevî problemleri dile getirmektedir.

Bir üniversite öğrencisi de İmam-Hatip mezunu olduğunu bütün meslek derslerinin Pekiyi derecede olmasına rağmen ne Tefsir, ne Fıkıh ve ne de başka meslek derslerinden iyi bir eğitim alamadığını ifade etmekte ve dinî eğitim ve öğretim konusundaki önemli bir soruna işaret etmektedir.

Hıristiyanlığın gençliğimize anlatıldığı herhangi bir kaynak biliyor musunuz? sorusuna; Dağıtılan İncil ve diğer kitapçıklar yanında televizyondaki yabancı filmlerde ve dizilerde işlenen temaların gösterildiği dikkat çekmektedir.

Yaşamınız boyunca herhangi bir misyonerle karşılaştınız mı? Eğer karşılaştıysanız size dinî yönden telkinleri ne oldu? sorusuna; Gençlerimizden bazıları internet-cafelerde 'hem Hıristiyanlığı savunan hem de İslâmiyet'i de sevdiğini söyleyen ama kim olduklarını bilmedikleri bir takım kişilerle karşılaştıklarını' belirtmişlerdir.

Gençlerimizden bir kısmı birebir misyonerle karşılaştıklarını kendilerine 'namazın farz olmadığı yönünde bilgiler vermeye çalıştıklarını' söylerken önemli bir kısmı da sanal ortamda yani internet ortamında (Chat) sohbet sırasında misyonerlerle tanıştıklarını ifade ediyorlar. Dolayısıyla böyle bir ortamda gençliğin savunmasız olarak karşı karşıya geldiği Hıristiyanlık propagandaları vs. Müslüman-Türk kimliğine sahip toplumumuzda özellikle Orta ve Lise çağındaki gençliğimizi kültürel ve dinî yönden yozlaşmayla karşı karşıya bırakmaktadır.

Misyonerler tarafından dağıtılan kitap, broşür vs. elinize geçti mi? Örnekler verebilir misiniz? sorusuna; İncil, 'Hakikat Yolu' isimli kitap, İsa Mesih isimli CD'ler gösterilmektedir.

Yakın çevrenizde Hıristiyanlığa sempati duyan insanlar var mıdır? sorusuna; Çoğunluk 'Hayır' cevabını vermesine rağmen, 'Evet' diyenler 2-10 kişi arasında değişen rakamlar vermişlerdir.

Başka dinlere olan ilginiz nedir? sorusuna; Üniversite öğrencilerinden bir kaçı Budizm'in her yönüyle dikkatlerini çektiğini ifade etmişler ve sebep olarak da 'insanların dinin rahatlatıcılığını kabullenmiş' olduklarını söyleyerek bir anlamda Yoga ve benzeri Uzak Doğu tekniklere göndermede bulunmuşlardır. 'Hıristiyanlığı merak ediyorum' şeklinde cevap verenlerin sayısı da 10-15 kişi olarak görülmektedir.

Başka dinlere sempati duyulma konusunda en önemli sebep sizce ne olabilir? sorusuna; Kendi dinlerinin kendilerine cazip gelmemesi, kendilerini tatmin

etmemesi, kendi dinlerinden memnun olunmaması gibi sebepler belirtilmektedir. Buna paralel olarak, insanların kendi dinleri hakkında yeteri kadar bilgi edinememiş olmaları, günah işleyen insanların bu yükten kolayca kurtulabilmeleri düşüncesi ve özgürlük düşüncesiyle Batı dinleri arasında kurulduğu düşünülen paralellik gösterilmektedir.

Size göre gençliğin en önemli problemleri neler olabilir? Çözüm olarak önerileriniz nelerdir? sorusuna; Eğitim konusundaki yanlış uygulamalar, kimlik sorunu, ekonomik açıdan yetersizlik, ailelerin dinî anlamda gerek bilgi ve gerekse yaşayış olarak çocuklarını tatmin edebilmelerindeki yetersizlik gibi problemler sıralanmakta, Aile desteği ve şefkatinden uzak büyümesi, okumaması, sorgulama gücünü kendinde bulamaması gibi sıkıntılar belirtilmektedir. Yeterli dini eğitimden yoksun hedefini oluşturamayan gençliğin özellikle ekonomik yönden gelişmiş ülkelerin yaşam tarzını benimsemesi söz konusu ediliyor. Batı tarzı bir aile hayatının gençlik ile ebeveyn arasındaki bağları kopardığına işaret edilmekte ve aile ile çocuklar arasındaki sıkıntılar gösterilmektedir.

Bunun yanında gençliğin en önemli sorunlarından biri olarak televizyon programları gösterilmekte ve birçok programın gençlerin beynini yıkayan, kolay para kazanmanın yollarına insanları yönlendirerek tembelliğe ve gayr-i meşru yollara sevk eden özelliğe sahip olduğu ifade ediliyor. Buna paralel olarak bir katılımcının 'Zihniyet problemi yaşıyoruz. Kendi doğrularımız-yanlışlarımız yok!' şeklindeki sözleri oldukça önemli gözüküyor.

Bütün bunlar hayatın her aşamasında gelecekten kaygılı olan gençlikte ciddî bir kimlik arayışı sıkıntısı olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Kendi dinî, millî ve kültürel değerlerinden kopmuş bir Türkiye, misyonerlik faaliyetleri için son derece uygun bir ortam anlamına gelmektedir. Bir diğer ifadeyle, geleceğimizi emanet edeceğimiz gençliğimizdeki bilgi boşluğu, her türlü ahlâkî ve dinî yozlaştırma faaliyetlerine açıktır. Bu şekilde gençliğimizin kimliğini ve benliğini tahribe yönelik misyonerlik faaliyetlerini görmezlikten gelerek çözüm üretilemeyeceği ortadadır. Zira millî ve manevî değerlerimizi yaşamadığımız müddetçe gerek millî ekonomimizi ve gerekse millî siyasetimizi dış güçlerin etkisinden kurtaramayacağımız açıktır. Kimlik bunalımımız devam ettiği sürece, ülkemiz olarak yeni dünya düzeninin geleceğinde belirleyici rol almamız mümkün değildir.

Günümüzde dinî hayatımızı devam ettirmede başta bilgisel olmak üzere duygusal alanda ve uygulamaya yönelik konularda ciddî problemlerimizin olduğu ortadadır. Dinî bilgiler güncelleştirilemediği için uygulamaya aktarılamamakta ve insanla din arasındaki bağ tarihî-kültürel bir mensubiyet duygusundan öteye geçmemektedir. Dolayısıyla dinî bilgilerin yanlış aktarımı, anlaşılması ve bunların hayatımızı olumsuz yönlendirmesinden dolayı dine karşı yabancılaşma sürecini yaşamaktayız.

Anket sorularından bazılarının bu kısa değerlendirmesinin ardından diğer araştırma ve inceleme sonuçlarını da kısaca şöyle özetleyebiliriz.

Çorum ve Yozgat bölgelerinde din değiştirme vakasına rastlanılmamıştır. Bölgenin nüfus kayıtlarında 45 civarında Hıristiyan olduğu ancak bunların 30 kadarının yabancı ülkede yapılan evlilikler sonucu eşlerin dinî kimlikleri olduğu, geri kalan 15 kadarının ise daha önce bu bölgede yaşayan ve daha sonra başta İstanbul olmak üzere

diğer şehirlere göç eden Ermenilere ait olduğu ve bunların da neredeyse tamamına yıllardan beri herhangi bir işlem yapılmadığı sonucuna varılmıştır.

İlgili birimlerle yapılan görüşmelerde üzerinde çalışılan adı geçen bölgelerde yabancıların gayrimenkul aldıklarına yönelik bir bilgiye rastlanılmamıştır.

Konu ile ilgili özellikle Çorum'da iki, Yozgat'ta ise bir apartman kilisesinin bulunduğu tespit edilmiştir.

6. BASIN-YAYIN ORGANLARI

Özellikle son yıllarda mahalli basının gündeminde yer aldığı tespit edilmiştir.

Burada mahalli gazetelerde çıkan misyonerlikle ilgili genel haberlerden ziyade sadece Çorum ve Yozgat'ta yönelik misyonerlik haberleri değerlendirilmiştir.

Mahalli Basın; Çorum Hâkimiyet. ***20.Nisan.2004***

"Hitit Uygarlığının başkenti Hattusa'nın bulunduğu Boğazkale İlçe yolunda koliler içinde çok sayıda İncil ve İsa Mesih isimli CD'ler bulundu.

Kitaplar; Yaratılıştan Sonsuzluğa, CD; Mesih İsa"

Çorum Hâkimiyet. ***23.Şubat.2005***

"Misyonerlerin hedef illeri arasında Çorum da var.

Misyonerlerin Türkiye'deki öncelikli hedeflerinin Alevi gençler olduğu belirtildi. Yeni Şafak Gazetesinin dünkü sayısında yer alan 'Misyonerlerin öncelikli hedefi Alevi gençler' başlıklı haberde misyonerlerin para karşılığında kandırdıkları gençlere önce İsrail'de kurs verdikleri ifade edildi. Haberde misyonerlerin faaliyet yaptığı iller arasında Tunceli, Diyarbakır, Yalova, Tokat illeri ile Çorum'da yer aldı."

7. DAĞITILAN KİTAP VE BROŞÜRLER

2002 yılında 8-9 yabancıdan oluşan bir misyoner grubun bir minibüsle Çorum'a geldikleri ve The New Testament, İncil adıyla İstanbul'da Yeni Yaşam Yayınlarında basılan İngilizce ve Türkçe İnciller dağıttıkları aynı zamanda bazı gençlerin de yurt dışına çıkabilmek için bu kimselerle diyaloğa geçtikleri gözlemlenmiştir.

Misyonerlerin özellikle Boğazkale ilçesinde İncil dağıttıkları tespit edilmiştir. Dağıtım şekli bire bir yapıldığı gibi anayol üzerinde özellikle durak, dinlenme tesisleri gibi yolcuların bekledikleri veya dinlendikleri yerlere koliler halinde bırakılarak yapılmaktadır. Bu bölgenin özellikle Hititlerin yerleşim bölgesi olması itibariyle turistlerin yoğun olarak ziyaret ettikleri ve bölge halkının da doğal olarak en önemli gelir kaynağı olarak gördükleri turistlere sempatiyle yaklaşmaları etken faktör olarak gösterilebilir. Bunlardan Mecitözü ilçesine bağlı .....köyünde broşür ve kitapçıkların dağıtıldığı tespit edildi. Sungurlu'ya bağlı A.Fındıklı köyüne de bir koli kitapçık gönderildiği tespit edildi. Köylerde yapılan faaliyetlere ilginç bir örnek verebiliriz. Mecitözü'ne bağlı .....köyünde Hıristiyan olması karşılığında köy muhtarına ve orada yaşayan bir vatandaşa yapılan 1000 dolarlık teşvik primi söz konusudur.

Yozgat bölgesinde ise, özellikle Boğazlıyan ilçesinde ilçeye bağlı Alevi halkımızın yaşadığı köylerde faaliyet gösterdikleri ve buralardaki gençleri Kayseri'deki Caferbey semtinde bulunan Kilise'ye götürdükleri tespit edilmiştir.

Sorgun ilçesinde de yine ilçe merkezine bağlı ..... kasabasında -ki Alevi halkımızın yaşadığı kasabalardan birisi- misyonerlik faaliyetleri gözlemlenmektedir.

Aynı şekilde Sorgun'un bazı bölgelerinde özellikle çeşmelerin başına Hıristiyanlığı tanıtmaya yönelik başta İncil olmak üzere kitaplar ve kasetler bırakılmıştır.

Görünen odur ki; Misyonerlerin faaliyetlerinde ön plana çıkan en önemli hususlardan birisi İsa'nın tanıtılması ve insanlara verdiği mesajların vurgulanmasıdır. Bu amaçla dağıtılan broşürlerde İsa'nın, yaşamın her alanına yönelik müdahale ve yönlendirmesinin olduğu fikri işlenmektedir.

İkincisi ise kendilerini Alevi olarak tanımlayan vatandaşlarımız üzerindeki beklenti ve hedefleri olarak görülmektedir. Bu amaçla Türkiye'deki İslâm anlayışının Sünni ve Alevi olarak iki ayrı platform üzerine kurulmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda son yıllara baktığımızda, ülkemizde sürekli olarak polemik unsuru yapılabilecek konuların gündeme getirilerek ayrılık ve karışıklıkların çıkarılmakta başta dinî değerlerimiz olmak üzere, milli kültürümüz, geleneğimiz, örf ve adetlerimiz yozlaştırılarak her türlü toplumsal ve kültürel zenginliklerimiz üzerinde bir takım yapay gündemler oluşturulmakta ve yıllarca millet olma şuuru ve bilinciyle bir arada yaşayan insanlarımız adeta kutuplaştırılarak ülke bütünlüğü tehdit altına alınmaktadır.

Misyonerlik faaliyetlerinin ayrıca, toplumun ekonomik yönden zayıf olan kesimlerini ve dini algılayış farklılıklarının yoğun olduğu bölgeleri hedef kitle seçtikleri göz önüne alındığında, İslâm dininin kaynaştırıcı ve birleştirici yönlerinin öne çıkarılmasının lüzumu da kendiliğinden ön plana çıkmaktadır.

8.MİSYONERLİK FAALİYETLERİ ÜZERİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Yasal yönüyle misyonerlik faaliyetlerinin hareket alanı malumunuz. Galiba konunun yasal olmayan yönünün araştırılması gerekiyor. Şöyle ki; Misyonerlik faaliyetleri tehdit mi? Değil mi? Cevabımız 'Evet' ise -ki öyledir, kime ve neye karşı tehdit ve tehdidi niteleyen bağlamın mahiyeti nedir? Şimdi buna cevap vermeye çalışalım.

Bu tehdidin bağlamı dinî nitelikli bir durum belirtiyorsa bu tehdidin İslâm'a yönelik olduğu anlamı çıkar. Ancak İslâm'ın mahiyeti ve kimliği üzerinde herhangi bir sıkıntı Müslümanlar açısından söz konusu değil. Bununla beraber misyonerliğin tarihine ve yöntemine ve kullandığı araçlara baktığımızda bu faaliyetlerin salt dinî amaçlara yönelik olduğunu söylemek oldukça zordur. Eğer misyonerlik faaliyetinin niteliği siyasî ise siyasetin en azından Hıristiyan kültürü ekseninde yer alan devletlerin Türkiye'ye yönelik açık ve gizli faaliyetleri ekseninde düşünmemiz gerekir ki bizim de kanaatimiz budur.

Fakat burada karşımıza çıkan üç husus bulunmaktadır.

1. Misyonerlik faaliyeti AB bağlamında eğer dinî özgürlükler meselesi ise ve bu amaca yönelik legal faaliyetler söz konusu ise bu tür faaliyetler bir taraftan entelektüel duyarlılığın bir konusu olabilme özelliğine de sahiptir. Eldeki mevcut veriler hem dinlerin özgün metinleri açısından hem de dinî özgürlük meselesi açısından tartışılabilir.

2. Eğer mesele siyasî ve stratejik durum arz ediyorsa her egemen devlet stratejisini ne ölçüde gizli ve bilinmez yapıyorsa o ölçüde başarılı olur. Dinlerin ve özellikle modern ve post-modern dönemde egemen olan Hıristiyan devletlerin dini stratejik manada kullandığı bilinmektedir. Böyle bir faaliyet hepinizce malumdur ki

entelektüel ve fikrî zeminin ötesinde üstü kapalı amaçlara eşlik eder. Bu ise Dinler Tarihi alanında çalışan insanların veri elde etme sınırlarının ötesinde bir hususdur. Böyle bir durum daha çok güvenlik meselesidir. Eğer ülkemizin güvenliğine yönelik bir tehditse, elde edilen bütün verilerin, bilgilerin paylaşılması gerekir. Bu bilgiler paylaşılmadığı zaman bizlerin sadece 'görünene dayalı' değerlendirmemiz gerçeğin sadece bir parçasını görmek olur.

3. Eğer misyonerlik faaliyetleri son zamanlarda ülkemizde görüldüğü gibi yoğun ve yaygın bir yükseliş grafiği yakalamışsa, bu durum ülkemizin AB dâhil olma süreci ile dolaylı ya da dolaysız bir bağlantıya sahiptir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde takdim edilen tavsiye kararları çerçevesinde yapılan yasal düzenlemelerin getirdiği esneklik ortamında söz konusu faaliyetler hızlanarak hemen her alanda sistem ve metot değişikliğiyle devam etmektedir. Konunun bu yönü de entelektüel İlahiyatçı ilgisinin yanında Uluslar arası İlişkiler bağlamında incelenmesi gereken bir boyut arz etmektedir ve bu açıdan da incelenmesi gereklidir.

Fakat şu hususu özellikle belirtmemiz gerekir ki, eğer ülkemiz, değişen dünya stratejisi ekseninde AB üyesi olma siyasî tercihini, her türlü dayatma ve tavizler çerçevesinde zorunlu ve tek çıkar yol olarak görüyorsa bu durumda söz konusu faaliyetler Türkiye'nin bir taraftan Batı kültürü içerisinde yer alması diğer taraftan da dünyanın siyasî güçleri tarafından yeniden biçimlendirilmesi gereken ülkelerin de karşısında yer alması sonucunu beraberinde getirecektir. Bu durumda Türkiye misyonerlik faaliyetlerinin odak noktası olmaya devam edecektir. Eğer bu çıkarımımız doğru ve tutarlı ise misyonerlik faaliyetlerine ilişkin ikinci elden yapılan her türlü yaklaşım bir anlamda meselenin teorik boyutunda kısır döngü kalma anlamına gelir. Yok, eğer Türkiye, Batı-Doğu güç yörüngeleri içerisinde kendine özgü bir egemenlik algısını ve rolünü tercih ediyorsa o zaman misyonerlik faaliyetleri böyle bir politik ve stratejik tercihin ötekisidir. Buna karşı hem ilmî hem de siyasî alanda mücadele verilmelidir. Tercihimiz ve temennimiz ülkemizin tarihî mirasına ve potansiyeline yakışan böyle bir yaklaşım olmasıdır.

Söz konusu faaliyetlere egemen bir devletin kayıtsız kalması mümkün değildir. Eğer böyle bir faaliyet varsa bu küreselleşme söylemine bağlı olarak içinde bulunduğumuz tarihi ufkun her devletin bir ölçüde ve belli bir yere kadar bağımlı olduğu anlayışının benimsendiğini gösterir. Ülkemizde siyasetçilerimiz tarafından her devletin ekonomik, politik, kültürel ve teknolojik boyutlarda belli bir oranda bağımlı olduğu kanaati taşınıyorsa -ki uzun bir dönemde bunun böyle olduğu görülüyor, bu durumda misyonerlik faaliyetlerini anlama ve açıklamaya yönelik her girişim küresel bağımlılığın denge mantığına göre değişir.

Yukarda sıraladığımız önermeler ve çıkarımlar çerçevesinde düşündüğümüzde misyonerlik meselesi ve faaliyetleri görünenin ötesinde daha derin araştırmalara muhtaç bir konudur. Şöyle ki; Küresel güç yörüngelerinin ve bu alanda oluşturulan stratejik modellerin yine en genel anlamıyla Batılı aktörler ile ülkemiz arasındaki ilişkinin geleceğine yönelik stratejik tasavvur ve bu tasavvurlar içerisinde Türkiye'nin kendisine yüklendiği konumla alakalı bir meseledir.

Eğer 'Genişletilmiş Büyük Orta Doğu Projesi' etrafında şekillenen Türkiye'nin yeni konumu anlaşılamazsa misyonerlik meselesi üzerine söylenecek her söz aslında

buzdağının su yüzeyinin üstünde kalan kısmını değerlendirmekten öteye geçmeyecektir. Küresel güç stratejilerinin merkez-boşluk ayırımına bağlı olarak meseleye baktığımız zaman stratejik nöbet değişiminde Batılı güçlerin ötekisi, boşluk olarak tanımlanan ve yeniden yapılandırılması gereken coğrafyanın adı İslâm coğrafyası ve Avrasya olduğu anlaşılıyor. Bu güç stratejisine göre ülkemizin konumu, merkezle, boşlukta yer alan 39 ülke arasında sınır ülkedir.[2]

Burada şu soruyu sormamız gerekiyor. Geliştirilen politik-stratejik model çerçevesinde Türkiye yerini ve konumunu hangi ölçülere göre belirleyecektir? Misyonerlik faaliyetlerinin değerlendirilmesi bu soruya verilecek cevapla yakından ilgilidir. Ülkemizde kültürel ortak bilinç kaybedilirse özelde misyonerlik, genelde farklı tehdit algılarına karşı ortak bir tutum geliştirmede ciddî zafiyetler kendisini gösterebilir. Çünkü 'kültürel ortak bilincini kaybeden bir toplum millî refleks gösteremez.' Dolayısıyla, insanları birleştiren ve ayıran 'düşünce' değil, gerçek olarak ne düşündükleridir.[3] Dolayısıyla bir toplumun egemenliğini kazanması veya kaybetmesi, kültürel ortak bilincin güçlenmesi veya zayıflamasıyla doğru orantılıdır.

Misyonerlik karşısında çözüm noktalarından biri, öncelikle İslâm'ın olduğu şekliyle ve uzman kişiler tarafından eğitim-öğretim kademelerinin her aşamasında anlatılmasıdır. Diğer taraftan, küreselleşen dünyada diğer din mensuplarıyla yakın ilişkinin getirdiği zorunluluk içerisinde, diğer dinlerin de ne olduğunun iyi bir şekilde bilinmesi, hem onları tanıma ve hem de onlara karşı bir tutum belirleme açısından ayrı bir önem taşıyacaktır. Ancak bu eğitim, başta üniversiteler olmak üzere, Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı gibi devletimizin konuyla ilgili bütün kurumlarının ortak işbirliği içerisinde geliştirilecek projelerle verilmelidir.

EK. I. ANKET ÇALIŞMASI (Öğrencilere Yönelik)

Sayın Anket Doldurucusu,

Hazırlamış olduğumuz bu anket sorularının amacı, son yıllarda ülkemizde hemen her platformda tartışılan misyonerlik faaliyetleri hakkında objektif bir çalışma yapabilmektir. Bu nedenle sorulara vereceğiniz her bir cevap, araştırmamızın bilimselliğine olumlu katkılar sağlayacaktır. Anketimize katıldığınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

1.Yaşınız:

2.Cinsiyetiniz:

3.Öğrenim Durumunuz:

4.Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?

5.Ders kitaplarının dışında okuduğunuz en son iki kitabın adı nedir?

6.Geçen yıl sinemalarda gösterilen Tutku filmini seyrettiniz mi? Evet ise film hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

7.Televizyon programlarından en çok seyrettiğiniz iki program?

8.Dinî bilgileri aldığınız kaynaklar nelerdir?

9.Sizlere dinî bilgilerin yeterince verildiğine inanıyor musunuz? Bu konuda varsa önerileriniz nelerdir?

---

[2] Geniş bilgi için bkz. Thomas, P. M.Barnett, Pentagaon'un Yeni haritası: 21.Yüzyılda Savaş ve Barış, çev. C. Küçük, İst. 2005.

[3] Gramsci, Hapishane Defterleri, çev. Adnan Cemgil, İstanbul, 2003, s. 57.

10.Başka dinlere olan ilginiz nedir?

11.Hıristiyanlığın gençliğimize anlatıldığı herhangi bir kaynak biliyor musunuz?

12.Hıristiyanlık hakkındaki bilgileriniz nedir?

13.Yaşamınız boyunca herhangi bir misyonerle karşılaştınız mı? Eğer karşılaştıysanız size dinî yönden telkinleri neler oldu?

14.Misyonerler tarafından dağıtılan kitap broşür vs. elinize geçti mi? Örnekler verebilir misiniz?

15.Çevrenizde kilise olarak faaliyet gösteren yerler var mı? Varsa oradaki faaliyetler hakkındaki duyum veya gözlemleriniz nelerdir?

16.Yakın çevrenizde Hıristiyanlığa sempati duyan insanlar var mıdır? Eğer varsa sayı olarak nedir?

17.Başka dinlere sempati duyulma konusunda en önemli sebep sizce ne olabilir?

18.Size göre gençliğin en önemli problemleri neler olabilir. Çözüm olarak önerileriniz nelerdir?

19.Ailenizin ekonomik durumunu nasıl tanımlarsınız?

20.Konu ile ilgili başka bilgi ve görüşleriniz?

EK. 2. ANKET ÇALIŞMASI (Din Görevlilerine Yönelik)

1.Göreviniz ve Görev Yeriniz:

2.Yaşınız:

3.Öğrenim Durumunuz:

4.Sizce misyonerlik nedir?

5.Başka dinlere karşı sempati duyulması konusunda en önemli sebep nedir?

6.Hıristiyanlığın misyonerler tarafından anlatıldığı kaynaklar sizce hangileridir?

7.Yaşamınız boyunca herhangi bir misyonerle karşılaştınız mı?

8.Çevrenizde misyonerlik faaliyetlerine yönelik gözlemleriniz oluyor mu? Kısaca açıklar mısınız?

9.Misyonerlerin taşrada mı yoksa şehirlerde mi etkili olduğunu düşünüyorsunuz?

10.Bu faaliyetlere karşı bir önlem alınmalı mı? Evet, ise bu konudaki önerileriniz.

11.Misyonerliğe karşı alınacak önlemlerde sizlere sağlanmasını istediğiniz özel bir imkân var mıdır?

12.Toplumumuzda İslâm'ın yeterince öğretildiğine inanıyor musunuz?

13.TV'de misyonerlikle ilgili olarak yapılan tartışma programlarını nasıl değerlendiriyorsunuz.

14.Misyonerler tarafından dağıtılan kitap broşür vs. elinize geçti mi? Örnekler verebilir misiniz?

15.Yakın çevrenizde Hıristiyanlığa sempati duyan insanlar var mıdır?

16.Bu konuda din görevlilerine düşen görevler neler olmalıdır?

17.Bu konuda akademisyenlere düşen görevler neler olmalıdır?

18.Bu konuda bürokrat kesimine düşen görevler neler olmalıdır?

19.Sizce genelde toplum ve özelde gençlik üzerinde bir kimlik sorunu var mı? Şayet varsa bunun sebepleri neler olabilir?

20.Bu konudaki çözüm önerileriniz nelerdir?